

Активну участь С. Федак брав і в роботі Наукового товариства імені Шевченка. Зокрема, в 1896 р. він разом з Костем Левицьким та Іваном Франком увійшов до складу спеціальної статутної комісії, що мала переглянути чинний статут та запропонувати проект нового. Він обирався до Ширшого Народного Комітету Української національно-демократичної (народної) партії, входив до різних депутацій: від Народного Комітету до прем'єр-міністра барона Гауча, яка у Відні 1906 р. доповіла про вимоги українського народу; від делегації українських товариств до намісника Галичини д-ра М. Бобжинського з нагоди 80-ліття уродин цесаря 1910 р., де голова делегації проф. В. Шухевич зазначив, що українці не втрачають надії на покращення їхнього життя під пануванням Франц-Йосифа. Але 1911 р. д-р С. Федак і В. Шухевич програли вибори в міську раду Львова, де не було жодного українця.

1909 р.у адвокат підписав заклики керівників львівських товариств про збір коштів на пам'ятник Т. Шевченкові у Києві до 100-річчя з дня його народження, склав частку на стипендію імені А. Вахнянина.

У травні 1923 р. у Львові з ініціативи С. Федака, В. Охримовича, Я. Олесницького, Л. Ганкевича та інших відомих адвокатів було створено професійну адвокатську організацію «Союз українських адвокатів», першим головою якої став С. Федак.

Кожна людина тією чи іншою мірою стає частинкою історії. Але її реальний вплив на події не завжди збігатиметься з баченням наслідками кризь призму історичної науки. Ретельність, з якою замовчували постать С. Федака радянські ідеологи, підкреслює його велич. Замовчувана світла й велична постать поступово відкривається нам в усіх іпостасях: організатор економічних установ; член Управи «Народної Торгівлі», член-засновник Товариства взаємних забезпечень «Дністер» (з 1909 р. – головний директор), Центробанку, Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Земельного Банку Гіпотечного, «Карпаті», Української Школиці в Перемишлі, віце-президент Крайового Банку, з 1906 р. – член Апеляційної комісії для заробіткового податку; громадсько-культурний діяч: член Академічного гуртка, диригент студентського хору, співзасновник товариства «Боян», управитель Галицької Митрополії, радник А. Шептицького, дійсний член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, активний член майже всіх українських товариств, сеньйор Ставропігійського Інституту, почесний член «Просвіти», визначний меценат; авторитетний політик: чільний діяч Української Національно-Демократичної партії, голова Харчового уряду – першого міністерства ЗУНР, міністр фінансів УНР, з 1918 р. – голова Українського Горожанського Комітету для опіки й допомоги українським полоненим, інтернованим і політичним в'язням, голова партійного суду УНДО.

Діяльність С. Федака у справах захисту інтернованих та політичних в'язнів, розвитку української освіти та культури здобула загальне визнання. У відповідь на звернення ініціативної групи і першого заступника голови ОУН Богдана Червака міськрада Львова 2010 р. вирішила встановити меморіальну дошку Степану Федаку, який працював «для відродження своєї нації», на його будинку по вул. Дорошенка, 48, де була його власна адвокатська канцелярія.

Адже, як інженер нічого не побудує ігноруючи розрахунки, так і державу не створиш на фальшивій історії з перекрученими подіями і замовчуваними діячами.

БОРОТЬБА УТГ ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ

Турова Є. О., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: к.і.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін ННІПП НАВС Денисенко О. А.

Після підписання Радянським Союзом у серпні 1975 р. Заключного акту Народи у Гельсінкі у справах безпеки й співпраці в Європі, у країні активно поширюється дисидентський рух. Повіривши в лібералізацію радянського ладу, дисиденти почали організовувати легальні групи й об'єднання, які мали наглядати за дотриманням прав людини в СРСР. Перший Гельсінський комітет

було засновано у Москві в травні 1976 р. 9 листопада 1976 року була створена Українська Гельсінська група (УГГ), відома як Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Вона стала найбільшою правозахисною організацією в республіці. Її очолив письменник М. Д. Руденко, а серед 37 членів були такі відомі дисиденти, як П. Григоренко, Л. Лук'яненко, І. Кандиба, Н. Світлична, В. Чорновіл, В. Стус, С. Караванський, О. Мешко, О. Бердник та ін.

УГГ відрізняло від попередніх правозахисних організацій те, що вона була відкритою громадською організацією. В своїй діяльності вона контактувала з аналогічними об'єднаннями по всьому СРСР. Згідно з основоположною декларацією УГГ її метою було сприяти виконанню в Україні Гельсінських угод:

* збирати докази порушення тих угод та скарги постраждалих;

* доводити факти порушення прав людини та націй в Україні до відома ширших кіл української та міжнародної громадськості, до урядів держав, які підписали Заключний акт.

УГГ ставила також своїм завданням знайомити громадян України з Декларацією Прав Людини ООН, домагатися від влади здійснення права на вільний обмін інформаціями та ідеями, акредитування в Україні представників закордонної преси, утворення незалежних пресових агентств, безпосереднього контакту України з іншими країнами [2, с.53]. Для виконання цих завдань УГГ встановила зв'язок зі своїми кореспондентами та співробітниками у різних частинах України, а також з іншими гельсінськими групами (вірменською, грузинською, литовською, російською), зібрала сотні документів, які свідчать про порушення органами влади людських та національних прав. У своїх деклараціях, меморандумах, зверненнях, протестах УГГ доводила їх до відома різних міжнародних кіл, а також органів влади СРСР. У своїй діяльності УГГ керувалася не політичними, а лише гуманітарно-правовими мотивами і своєю головною метою вбачала в ознайомленні світового співтовариства з порушенням прав людини в Україні. Незважаючи на цілковиту законність діяльності УГГ, її підтримку західними демократіями, працювала вона в умовах постійного тиску з боку владних структур. Особливу ненависть викликали у КДБ поширювані на Заході меморандуми про незаконні арешти, списки політичних в'язнів, їхнє становище у таборах тощо. Ні поміркованість УГГ, ні вимоги Заходу дотримуватися прав людини не перешкодили радянським органам влади застосовувати репресії проти активістів правозахисного руху [4, с.76, с.83]. До 1980 р. три чверті членів Української Гельсінської групи були ув'язнені. Протягом 1977-1985 рр. 23 були засуджені за політичними й кримінальними статтями та відправлені в табори й на заслання, 6 позбавлені радянського громадянства. Три члени групи – В. Стус, О. Тихий та Ю. Литвин загинули в таборах.

Знищення легальної громадянської організації, діяльність якої відповідала нормам радянського та міжнародного права було злочином тоталітарної системи.

Діяльність Української Гельсінської групи сприяла виникненню в Україні Народного Руху, стала каталізатором боротьби за проголошення Української незалежної держави.